



Bioekonomika má zefektivnit využití zdrojů

V závěru roku 2022 proběhly v České republice dvě mezinárodní konference zaměřené na bioekonomiku. Obě akce pořádaly iniciativy Bioeast a Bioeast Hub CZ. Druhou zmíněnou zastupuje RNDr. Jan Nedělník, Ph.D., který působí také jako ředitel Výzkumného ústavu pícninářského, spol. s r. o., a předseda České akademie zemědělských věd. Zeptali jsme se jej na to, co může bioekonomika přinést tuzemským zemědělcům a výzkumným organizacím.

Co se rozumí pod pojmem bioekonomika?

Jedná se o systém založený na efektivnějším využívání biomasy, nemá ale vést k degradaci životního prostředí, na nových technologických, biotechnologických a biologických procesech a inovacích. Zahrnuje také biopaliva. Podle strategie Evropské komise, která byla vydaná už před deseti roky, je to cesta, jak umožnit ekonomický růst společnosti a dnes je jedním ze základních pilířů pro implementaci Zelené dohody, ať si o ní myslíme, co chceme. Bioekonomika je velmi úzce spojena s cirkulární ekonomikou.



Jak se obor může uplatnit v zemědělství?

Pojem bioekonomika je relativně nový, ale na druhé straně je třeba říct, že celá řada dílčích segmentů je součástí zemědělské produkce. Jde například o kompostování, což uvádíme jako příklad dobré praxe za Českou republiku, a bioekonomika by měla přispět k tomu, že budeme hledat ještě další spojení mezi kompostem, jeho obohacením dalšími prvky tak, aby na konci bylo kvalitnější hnojivo třeba s vyšším obsahem dusíku. Druhým takovým příkladem za ČR je produkce bioplynu, což je další směr, který dnes v souvislosti s ekonomickou krizí nabývá na významu. Opět je třeba hledat ve spolupráci s průmyslem a biotechnologiemi vyšší úroveň zpracování biomasy. Bioekonomika je vlastně zastřešující pojem pro to, čemu Evropská komise říká efektivnější způsob využívání biomasy, a klade na něj

obrovský důraz včetně alokace významných peněžních prostředků především do výzkumu. Cílem je sektor ještě více nastartovat, hledat synergie a ještě lépe využít existující omezené zdroje, což zahrnuje i recyklaci, na které je založena cirkulární ekonomika. Existuje evropská strategie bioekonomiky z roku 2012, v roce 2018 byla upravena a v minulém roce vydala Evropská komise vyhodnocení strategie, která obsahovala reflexi války, ekonomické i energetické krize. V mnohých zemích západní Evropy existují národní strategie bioekonomiky, které se snaží reflektovat národní potřeby. Například ve Finsku se zaměřili na vodu a zpracování biomasy z lesů. V zemích střední a východní Evropy nejsou národní strategie bioekonomiky jako uzavřený systém, ale Česká republika má koncepci biohospodářství z pohledu ministerstva zemědělství tuším z roku 2018. Je to poměrně

zajímavý materiál, který jsme v minulém roce připomínkovali a ministerstvo akcentovalo některé věci, které považuje za důležité z pohledu zemědělství – jedná se o již zmíněné kompostování a bioplyn. My, tedy výzkumný ústav a Bioeast Hub, jsme nyní ve fázi, kdy připravujeme dílčí podklady pro předpokládanou národní strategii bioekonomiky.

Zaměřuje se na bioekonomiku tuzemský zemědělský výzkum?

Jak jsem již uvedl, podílíme se na národní strategii a termín bioekonomika jsme implementovali do koncepce výzkumu ministerstva zemědělství 2023+, kde je vedle smart zemědělství a klimatické změny třetí horizontální oblastí. A za druhé je bioekonomika horizontální téma pro RIS3 strategii České republiky, která je schválena vládou. Tím se otevírá cesta pro výzkumná řešení, která se budou bioekonomikou zabývat, a když to vztáhnou na troubleské pracoviště, máme tři běžící projekty v programu Horizon Europe, které jsou zaměřeny na různé části bioekonomiky od vzdělávání až po vodu. Na mezinárodní úrovni již běží poměrně široce koncipované projekty, na národní úrovni startují.

Můžete přiblížit Bioeast HUB? Mohou se členy stát i zemědělci?

Existuje iniciativa středoevropských zemí, která se jmenuje Bioeast, funguje na bázi vládních partnerů, jsou tam většinou ministerstva zemědělství daných zemí. Jejím hlavním cílem je právě zpracování národních strategií bioekonomiky. Před dvěma roky jsme založili Bioeast Hub ČR, který chce

napomáhat implementaci bioekonomiky do tuzemského prostředí. Dnes máme desítky členů z řad výzkumu, nevládních zemědělských organizací, například šlechtitelů, a je tam i řada podniků, například výrobci pelet, producenti kompostu, bioplynu... takže i zemědělci se mohou stát členy. Je to volné sdružení bez poplatků, které chce přenášet informace z mezinárodního do českého prostředí. Má svoje webové stránky, kde zájemci najdou řadu informací o bioekonomice v češtině.

Má bioekonomika vizi do budoucna?

Ano, a velkou. Když se podívám na zprávu komise Evropskému parlamentu o pokroku bioekonomické strategie EU, tak je v ní implementace Green Dealu argumentována přes bioekonomická pravidla. Zpráva uvádí, že je to cesta k udržitelnějším hodnotovým řetězcům a spotřebě, k sociálně spravedlivější společnosti, udržení životního prostředí, lepšímu hospodaření s půdou, biologickými zdroji a podobně.

Je potřeba upozornit na jednu věc. Překladaelé mají stále tendenci překládat pojem bioekonomika jako biohospodářství. Také ministerstvo svůj dokument nazvalo strategií biohospodářství a jakmile ho vydalo, tak se o něj zajímaly jen ekologické iniciativy. My proto volíme pojem bioekonomika, protože jinak to okamžitě sklouzává k ekologickému zemědělství, což není pravda. *

David Bouma